

7. PREGLED I ANALIZA INTERPUNKCIJE IZ GRAĐE

Ovo poglavlje najprije donosi sažet uvid u uporabu interpunkcijskih znakova u odabranoj građi (za svaki znak posebno), a zatim se prikazuju primjeri iz hrvatske i francuske građe uz tumačenje rezultata i ukazivanje na razlike i sličnosti proizašle iz analize građe.

Ovdje neće biti uključeni svi znakovi koji se navode u različitim pravopisima i gramatikama (bilo da ih se naziva interpunkcijskim, ili pravopisnim) jer oni nisu stvar interpunkcije, nego se tiču pravila ispravnoga pisanja i(li) tipografije. Na temelju vlastitoga popisa interpunkcijskih znakova do kojeg smo došli nakon tablično prikazanih usporedbi popisa iz odabranih pravopisa i gramatika donosimo primjere koji nam mogu pokazati određene sličnosti, ali i razlike u uporabi interpunkcije u hrvatskome i francuskome dijelu građe.

Usporedit ćemo redom uporabu interpunkcijskih znakova (točka, uskličnik, upitnik, dvotočka, točka-zarez, trotočka, crta, crte, zarez, zagrade) u odabranim znanstvenim člancima na hrvatskome i francuskome jeziku. Ukupno gledajući, interpunkcijski se znakovi po svojem obliku kao jezični podsustav, zahvaljujući svojoj univerzalnosti, ne razlikuju kada ih promatramo u hrvatskome i francuskome jeziku. Stoga se usporedbi uporabe interpunkcijskih znakova ne može pristupiti na jednak način kao usporedbi uporabe konektora u hrvatskome i francuskome jeziku koji se, što se oblika tiče, potpuno međusobno razlikuju, kao što se razlikuju i jezični sustavi dvaju jezika. To međutim ne znači da je pisanje interpunkcijskih znakova jednako u hrvatskome i francuskome jeziku. Budući da je interpunkcija neraskidivo povezana s jezičnim jedinicama i njihovim međusobnim kombinacijama koje nose određeni smisao, kako u hrvatskom, tako i u francuskom, osim sličnosti, očekuju se i razlike u pisanju pojedinih znakova interpunkcije. Usto brojni interpunkcijski znakovi, poput jedinica leksika, pokazuju manji ili veći stupanj višeznačnosti, što je u skladu s jezičnom ekonomijom, jednim od temeljnih obilježja jezika općenito te dovodi do sinonimnih odnosa pojedinih znakova:

Tablica 15: Sinonimija interpunkcijskih znakova

zagrade	crte, zarezi
dvotočka	crta
crta	zarez (kraj rečenice), dvotočka (naslov)
crte	zarezi, zagrade
zarezi	zagrade, crte
dvotočka	točka-zarez

Razlike u uporabi interpunkcijskih znakova u promatranj građi hrvatskoga i francuskoga znanstvenoga diskursa, osim u interpunkcijskim načelima, počinjavaju i u češćoj uporabi pojedinih funkcija interpunkcijskih znakova. Kada na temelju rezultata dobivenih analizom građe usporedimo uporabu primjerice dvotočke, crte i točke-zareza u hrvatskim i francuskim znanstvenim člancima, dolazimo do zanimljivih rezultata. Nedvojbeno je činjenica da se navedeni interpunkcijski znakovi javljaju i u francuskim i u hrvatskim znanstvenim tekstovima koji čine našu građu, međutim glavna se razlika pokazuje kad usporedimo pojedine uporabe za svaki interpunkcijski znak. Nije svejedno radi li se o uporabi dvotočke ispred citata, nabiranja ili pak pojašnjenja. Jednako tako odvojeno smo promatrali i uspoređivali različite uporabe točke-zareza (u nabiraju; u pojašnjenju). Pojedini se interpunkcijski znakovi – primjerice crta, dvotočka, zagrade i zarez – mogu javiti u vrlo sličnim ulogama postižući podjednake značenjske učinke. Za hrvatski je znanstveni diskurs obuhvaćen građom na primjer tipično da se u naslovima i podnaslovima koristi podjednako crtom i dvotočkom u službi pojašnjenja. U istoj se funkciji u naslovima i podnaslovima francuskoga znanstvenoga diskursa javlja dvotočka. Točka-zarez u francuskome znanstvenome diskursu obuhvaćenome građom puno se češće javlja u funkciji oslabljene točke ili pojačanoga zareza negoli u hrvatskome. Za pojedine interpunkcijske znakove istaknut ćemo one njihove uporabe u kojima se najčešće javljaju. Brojeve vezane uz učestalost uporabe pojedinih interpunkcijskih znakova dat ćemo samo kada nam takav pristup potkrepljuje uočena odstupanja između hrvatskoga i francuskoga dijela građe.

7.1. Točka

Točka se kao interpunkcijski znak ističe svojom jednoznačnošću. I u hrvatskome i u francuskome jeziku označuje kraj rečenice. Kao pravopisnim znakom njome se koristi u popisima citirane literature, u hrvatskome nakon rednih brojeva te, u obama jezicima, kao oznakom skraćenih oblika riječi i izraza (*itd.*, *i sl.*, *etc.*).

Točka je temeljni interpunkcijski znak kojim se označuje kraj rečenice i u vezi s njezinom uporabom (kao interpunkcijskoga znaka) nema prijepora. Zbog

njezine jednostavne uporabe (kao interpunkcijskoga znaka) nećemo posebno izdvajati primjere u kojima se točkom koristi. Napomenimo samo da se točka javlja i kao interpunkcijski i kao pravopisni znak u svim znanstvenim člancima (i na hrvatskome i na francuskome jeziku) koji čine našu građu.

7.2. Uskličnik

Iako se uskličnik prema svojim obilježjima označivanja širokoga spektra osjećaja ne uklapa u objektivnost i strogost znanstvenoga diskursa, odabrani je korpus ipak ponudio primjere njegove uporabe. Veći broj uporabe uskličnika na strani je francuskoga dijela građe. Njime se izražava autorova iznenađenost otkrivenim činjenicama, ističe određeni sadržaj ili pak podcrtavaju vlastite tvrdnje i zaključci. Uskličnikom u zagradi, koji se javlja samo u hrvatskome dijelu korpusa, iznosi se komentar (čuđenje, nevjerica, neslaganje) tvrdnji drugih, u tekstu citiranih autora.

7. 2. 1. Primjeri uporabe uskličnika u hrvatskom dijelu građe

Uskličnik se kao interpunkcijski znak javlja samo na dvama mjestima u jednome znanstvenome članku. Na tim je mjestima autor članka upotrijebio uskličnik u ulozu isticanja vlastite iznenađenosti pronađenim činjenicama i neodobravanja uočenih postupaka leksikografa.

Ipak, govoreći o drugom značenju riječi *barka* u Karadžićevu rječniku iz 1852. godine, Daničić ne uzima u obzir njemački prijevod koji je ostao isti u obama izdanjima Karadžićeva rječnika, već uzima u obzir samo modificirani latinski prijevod (koji je modificirao on!) i ponaša se kao da se radi o nekom sasvim novom pojmu. To mu omogućuje zaključiti sljedeće: »piscina lignea; u tom značenju samo u Vukovu!»

Uskličnik u zagradi kao autorov komentar (izraz čuđenja i/ili neslaganja) javlja se triput u dvama znanstvenim člancima:

Zatim Karadžić Kopitara obavještava da je u hercegovačkom dijalektu (tj. natuknicama) na nekim mjestima stavio *ě* (tj. *(i)je*) gdje Hercegovci imaju *e* ili *i* (!) (radi se očigledno o unaprijed dogovorenim zahvatima).

1818. godine šef policije Grof Sedlnizky izvješćuje Cara (!) da je cenzor Kopitar u suradnji s jednim ovdje se nalazećim Srbinom, imenom Vuk, završio njemačko-latinsko-srpski rječnik i da ga sada kane objaviti (Bonazza 1995: 292).

7. 2. .2. Primjeri uporabe uskličnika u francuskom dijelu građe

Par le SN présumposant *Cet imbécile*, on suggère fortement — stratégie rhétorique ! — que Jean a commis d'autres actes imbéciles auparavant.

Uskličnikom se u najvećoj mjeri koristi u primjerima (uskličnih rečenica) koji se daju u člancima. Ovdje ih nećemo navoditi jer držimo da nisu relevantni za temu rada (primjeri pripadaju različitim diskursnim tipovima).

Uskličnom se rečenicom izražava (katkada unaprijed iskazana) iznenađenost, autora određenom (jezičnom) pojavom ili spoznajom do koje je došao ili do koje se dolazi logički:

(Ainsi le fait de rendre un intervalle anaphorique et non plus une expression a de quoi surprendre.) Il en va de même du traitement imposé au passé simple : celui-ci devient en effet, par le biais de l'anaphore de l'intervalle de référence avec les propres limites du procès qu'il dénote, un anaphorique de... lui-même !

(S'il n'y a pas de vide à combler, c'est-à-dire si l'intervalle temporel correspondant à l'imparfait est un intervalle fermé et non un intervalle ouvert, il n'a plus à être complété anaphoriquement.) Présenté comme ceci, c'est un peu l'histoire de l'oeuf imperfectif et de la poule anaphorique !

Les imperfectivistes ont en effet repris du poil de la bête et, chose plus surprenante encore, des défenseurs de la vue anaphorique, comme Tasmowski-de Ryck (cf. Tasmowski-de Ryck et De Mulder, 1998), dont on n'a pas oublié les deux articles marquants de 1985 qui promouvaient une conception anaphorique, et Veters (De Mulder et Veters, 1999), sont sagement revenus au bercail d'un imperfectivisme des plus classiques !

Uočili smo i primjere u kojima se uskličnikom kao interpunkcijskim znakom ističe i naglašava sigurnost u iznesenu tvrdnju ili komentar autora:

Si l'on pose une forme sous-jacente où /t/ final comme schwa qui précède sont inertes, le résultat est immanquablement *[pak] !

Si l'on prend le passé composé, perfectif, il est difficile de dire qu'il n'a pas plu avant ni après : tout simplement parce que *hier à midi* ne donne pas la durée !

Réalisé sans autre facteur contextuel justificateur, bien évidemment !

Je tâcherai de répondre à ces questions indirectement, en prenant le problème par un tout petit bout, celui de l'emploi dit hypocoristique de l'imparfait, actualisé p. ex. dans (4) : (...) qui fait partie des usages marginaux de l'imparfait - certains disent modaux : la modalité a bon dos ! -, dont on essaie parfois d'amadouer l'étrangeté par l'entremise de l'adjuvant, quelque peu magique, du co(n)texte.

Uporaba uskličnika unutar zagrada (!) nije zabilježena u francuskome dijelu građe.

7. 3. Upitnik

Obradeni korpus pokazao je puno češću uporabu upitnika kao interpunkcijskoga znaka u francuskim znanstvenim člancima. Upitne rečenice obično su se javljale u nizu (vodoravno u okviru teksta ili okomito, izdvojeno od ostatka teksta) ili u kombinaciji pitanje – odgovor. Pitanja su se upotrebljavala kako bi se jače naglasila problematika o kojoj se piše, a čini nam se da je sam tekst dobio s jedne strane

na dinamici, a s druge na jasnoći i preciznosti: pitanja su istaknula glavne točke zanimanja pojedinoga članka. Kao pravopisni znak upitnik se javlja i u hrvatskome, i u francuskome dijelu građe za označavanje primjera za koje ne postoji potvrda o potpunoj gramatičkoj ispravnosti.

7. 3. 1. Primjeri uporabe upitnika u hrvatskom dijelu građe

Iako se brojni podaci ne mogu smatrati mjerodavnima za sve vrste istraživanja, u slučaju nekih interpunkcijskih znakova, među kojima je i upitnik, mogu biti pokazatelji određenih tendencija. Hrvatski i francuski dio građe izrazito se razlikuju upravo u učestalosti uporabe upitnika. Dok se u dijelu građe sa znanstvenim člancima na hrvatskome jeziku upitnik javlja 26 puta u svega 7 članaka, u francuskome dijelu upitnik je zabilježen čak 484 puta u 47 članaka. Samo se jedna njegova uporaba (unutar bilješke na dnu stranice) može opisati kao interpunkcijska:

Znači li to da ima i »nepunoznačnih osnova«?

Upitnik se, znatno rjeđe nego u francuskome dijelu građe, javlja i u naslovima:
AKUZATIVNE DOPUNE UZ NEPRIJELAZNE GLAGOLE: ŠTO SU UNUTRAŠNJI OBJEKTI?

Upitnikom u zagradi donosi se autorov komentar kojim se izražava sumnja u ispravnost dijela teksta koji stoji ispred upitnika (4 puta u dvama člancima):

Kod konstrukcija s glagolima *drijemati*, *spavati* i *plakati* (?) čini nam se da je pak priložno značenje u prvome planu.

Infinitivna je tvorba zastupljena samo kod oblikovanja futura (*Neće nam dati ući.*), a konstrukcije proširene drugim modalnim glagolima (poput (?) *Moraš mi dati spavati.*) doista nisu uporabno potvrđene.

Ostale su uporabe upitnika pravopisne: obično se stavlja ispred „rubnih“ primjera za koje se ne može sa sigurnošću reći da su gramatički (ili komunikacijski) ispravne:

Prema našem mišljenju načinske priloge i unutrašnje objekte uz navedene glagole nije moguće baš lako koordinirati:

18. ?Živjela sam jedno i težak život./Živjela sam težak život i jedno.

19.. ?Disati teško i hladan zrak.

Dokaz tomu je što glagol *čuti* u primjeru (3.d) teško možemo zamijeniti nekim drugim egzistencijalnim glagolom, primjerice glagolom *biti* (3.d'): (3) a. *Čuo se glas.*

b. *Nije se čuo ni glas.*

c. **Čulo se glasa.*

d. *Nije se čulo ni glasa.*

d.' ?*Nije bilo ni glasa.*

U jednome se članku u popisu kratica i znakova donosi značenje upitnika:
 ? pred primjerom znači da je relevantnost primjera upitna

7.3.2. Primjeri uporabe upitnika u francuskom dijelu građe

Usporedba uporabe upitnika u francuskome dijelu građe s njegovom uporabom u hrvatskom dijelu pokazuje veliki nesrazmjer. Upitnik se u građi na francuskome jeziku javlja čak 484 puta u 47 različitih članaka.

Upitnik je zabilježen u naslovima i podnaslovima znanstvenih članaka:

L'ADJECTIF PERSONNEL : ANAPHORE OU PRÉDICAT DE RELATION ?

COMPLÉMENTS CIRCONSTANCIELS OU APPPOSITIONS ?

QU'EST-CE QUE LA DEIXIS DISCURSIVE ?

Ça est-il toujours déictique discursif ?

Upitnikom se označuju pitanja koja su sastavni dio teksta, a autor ih članka postavlja kako bi jače istaknuo teorijske ili praktične probleme na koje će u daljnjemu tekstu pokušati dati odgovor. Vrlo često pitanja u tekstu dolaze u nizu:

(D'autre part, il faudrait définir avec plus de précision la nature des unités qu'elle appelle *segments de discours* et qui structurent le discours.) Doit-on prendre comme unité la phrase syntaxique, la proposition, autre chose encore ? Rien n'est dit non plus de la façon dont on délimite à gauche ce contexte-source. Comment sait-on jusqu'où remonter ? Quels sont les éléments qui permettent de regrouper les segments de discours dans des unités de niveau supérieur, ces unités supérieures servant de *demonstratum* au démonstratif ? (Notre objectif ne sera pas de répondre ici à toutes ces questions. Nous espérons toutefois donner quelques indications qui aideront peut-être à résoudre certaines d'entre elles.)

Elle prélude à une critique de la connaissance en interposant, entre l'observateur et son observation, des productions régies par leurs principes propres. Par où commencer pour les jauger, en déterminer la mesure, sinon par ce qui s'y conserve de perceptible, de comptable ? Quelle donnée physique subsiste dans la mentalisation dont la mentalisation ne saurait faire l'économie ? Comment procéder pour y accéder sinon par l'évaluation quantitative de la parole intérieure sur le locuteur, le discours et la langue ?

Mais quel est le rôle exact du co(n)texte ? Consiste-t-il à filtrer telle ou telle valeur spécifique à partir d'une valeur de base du temps verbal ? à intercepter la dynamique de son sens à telle étape de son mouvement ? à déformer sa valeur pour qu'elle puisse s'adapter à lui ? à ajouter des ingrédients comme on sale, poivre, et accommode une viande avec une sauce ? Je tâcherai de répondre à ces questions indirectement, en prenant le problème par un tout petit bout (...)

Posljednji primjer pokazuje neuobičajen i nepravilan pravopisni postupak: pisanje prve riječi (rečenice) poslije upitnika malim slovom. Smatramo da se malim

slovom može započeti u okomitom nizanju (nabrajanju) dijelova teksta, jedan red ispod drugoga ili dodavanjem formalne oznake nabiranja (enumerativnih konektora) poput a), b), c):

Consiste-t-il :

- à filtrer telle ou telle valeur spécifique à partir d'une valeur de base du temps verbal ?
- à intercepter la dynamique de son sens à telle étape de son mouvement ?
- à déformer sa valeur pour qu'elle puisse s'adapter à lui ?
- à ajouter des ingrédients comme on sale, poivre et accommode une viande avec une sauce ?

Consiste-t-il a) à filtrer telle ou telle valeur spécifique à partir d'une valeur de base du temps verbal ? b) à intercepter la dynamique de son sens à telle étape de son mouvement ? c) à déformer sa valeur pour qu'elle puisse s'adapter à lui ? d) à ajouter des ingrédients comme on sale, poivre, et accommode une viande avec une sauce ?

Upitnikom se koristi i u upitnim rečenicama nakon kojih odmah slijedi odgovor, što tekst čini dinamičnijim:

Simple serait-il un adjectif compliqué ? Non, pas vraiment.

Upitnik dolazi na kraju pitanja koja su vizualno jasno odvojena od ostatka teksta (okomito su postavljena) kao u sljedećim primjerima:

Cette hypothèse d'un cycle qui mène du démonstratif à l'article défini soulève deux questions :

- À quel stade du cycle se trouve le déterminant *ce* du français moderne : s'agit-il encore d'un démonstratif à part entière ou est-il en passe d'acquérir le statut d'article défini ?
- Qu'en est-il de l'article *le* : est-ce encore pleinement, dans tous ses emplois, un marqueur de définitude?

D'où les questions :

- Comment le définir par rapport aux autres adjectifs ?
- Est-il un cas à part, ou bien existe-t-il une classe d'adjectifs de même type ?
- Quel sens a-t-il au juste ? Pourquoi peut-on parler d'amis personnels, mais pas de frères personnels ? Pourquoi peut-on donner un conseil personnel, mais non une gifle personnelle ?
- Y a-t-il un lien entre les trois emplois de cet adjectif et lequel ?
- Plus largement, ne conduit-il pas à remettre en cause la classification usuelle des adjectifs en qualificatifs et relationnels ?

Upitnom se rečenicom na kraju jednoga dijela članka kataforički najavljuje o kojemu će pitanju biti riječi u njegovu drugome dijelu:

Alors quel est le rôle exact de *simple*, et quel type d'ajustement déclenche-t-il ?

Upitnikom iz sljedećega primjera izražena je sumnja u sadržaj teksta omeđen dvjema crtama. Isti sadržaj mogao bi stajati i unutar zagrada:

Nous pourrions dire qu'il y a bien une invocation - ou un retour ? - à la règle pour la transgresser dans la mise en jeu des lieux limites de renonciation où s'ancre l'interdit, en particulier le corps.

Sljedeći primjeri donose prvo jednostruku, a zatim dvostruku pravopisnu uporabu upitnika kojim se označuje da ostaje otvoreno pitanje o prihvatljivosti pojedine jezične konstrukcije:

De même, alors qu'on peut facilement imaginer un GN dans lequel simple serait suivi d'un N précédé

d'un qualificatif du type de « petit », une simple petite chaumière, une simple petite jupe, un simple petit signe, il sera difficile à l'inverse de mettre en cette même place un adjectif comme « grand » : ?une simple grande maison, ?une simple grande jupe, ?un simple grand signe. Nulle impossibilité grammaticale à cela, mais disons qu'il faudrait un contexte diablement construit et un peu paradoxal pour permettre de telles associations.

L'antéposition du GP est plus problématique :

(...)

? ?Pour ses imprudences, Paul a été critiqué

Upitnikom u zagradi iz sljedećih primjera koristi se kako bi se izrazila sumnja u jezičnu prihvatljivost primjera koji slijedi u prvome slučaju, odnosno sumnja u vlastite izrečene (napisane) riječi. Smatramo da se u prvome slučaju trebao upotrijebiti upitnik bez zagrade kao u prethodnim primjerima:

Les premières propositions du passage constituent sans ambiguïté une séquence de premier plan, et l'utilisation du passé simple, renforcée par quelques indications liées au lexique (sémantisme des prédicats se dégagèrent, se mit à rouler, de l'adverbe bientôt), rend par exemple impossible la permutation des deux premiers segments : (?) *Toute la file se mit bientôt à rouler et les premières voitures se dégagèrent.*

C'est sans doute ici que les choses plus (?) sérieuses commencent. . .

7. 4. Dvotočka

Dvotočka se kao interpunkcijski znak javlja u obama dijelovima građe u svim svojim primjenama (u naslovima gdje odjeljuje temu i remu, ispred nabranja, ispred navođenja primjera i kao najava objašnjenja unutar rečenica). Razlike između hrvatskoga i francuskoga vidljive su ponajviše u uporabi dvotočke u naslovima te u njezinoj uporabi u složenoj rečenici kad najavljuje objašnjenje. U francuskim se tekstovima u naslovima koristi gotovo isključivo dvotočkom, a u naslovima

hrvatskih tekstova uz dvotočku se javlja i crta. U hrvatskome se, u odnosu na francuski, dijelju građe rjeđe javlja dvotočka kao najava objašnjenja.

7. 4. 1. Primjeri uporabe dvotočke u hrvatskom dijelu građe

Unutarrečenična dvostruka, a potom i jednostruka uporaba dvotočke kao najava nabranjanja:

Tako se navodi da prezentski oblici mogu iskazivati: pravu i nepravu sadašnjost, prošlost, budućnost, želju i naredbu, odnosno razlikuju se: prezent, historijski prezent, futurski prezent i »ostale funkcije prezenta«.

Maretić identificira ova značenja i uporabe prezentskih oblika: prava sadašnjost (radnja se događa u vrijeme govorenja, samo impf. oblici), nepravu sadašnjost (radnja se događa »kad god se prilika desi«, str. 517, impf. i pf.), istorijski prezent (razlikuje nekoliko vrsta, mogu doći i impf. i pf. oblici), prezent za buduće radnje (umjesto futura prvog i umjesto futura drugog), modalna uporaba.

Uporaba dvotočke prije navođenja/citiranja drugih autora:

Tu dihotomiju povezuje sa značenjem oblika utvrđujući pravilo: »za sve oblike koji se upotrebljavaju u indikativu i relativu vredi pravilo: da je njihovo *pravo* ili *osnovno značenje* u indikativu, a *novo* ili *drugo značenje* u relativu«.

Uporaba dvotočke u naslovima:

KNJIŽEVNA SEMANTIKA: KOGNITIVNO-LINGVISTIČKI PRISTUP

RELEKSIKALIZACIJA: METAZNAK U ANTIJEZIKU

PRAGMATIČKI JEZIČNI POREMEĆAJ: PRIKAZ SLUČAJA

AKUZATIVNE DOPUNE UZ NEPRIJELAZNE GLAGOLE: ŠTO SU UNUTRAŠNJI OBJEKTI?

Izdvajamo i uporabu zagrada u službi dvotočke, što je još jedan primjer preklapanja funkcija pojedinih interpunkcijskih znakova:

Pojam *metafora s metonimijskom osnovom* rješava barem dio problema koji se javlja ako se studija ograniči na jednu kategoriju (metonimiju ili metaforu).

7. 4. 2. Primjeri uporabe dvotočke u francuskom dijelu građe

Dvotočkom se najavljuje drugi dio rečenice, što se nalazi s desne strane dvotočke, kojim se pobliže objašnjava ono što je izrečeno u prvome dijelu rečenice, s lijeve strane dvotočke, što je vidljivo iz sljedećih primjera:

Cela est particulièrement visible s'il vient en premier ; il se crée alors un effet d'attente.

Ces deux types n'ont pas été choisis au hasard ; d'abord et surtout, ce sont les seules appositions à apparaître dans tous les registres langagiers ; bien plus, en conversation

spontanée de tous les jours, si apposition il y a, il semble bien ne s'agir que de ces deux types-là.

Pour Bernard Combettes, on l'a vu (voir *supra*), c'est avant tout le niveau énonciatif -informationnel qui fonde la catégorie qu'il appelle « construction détachée » (CD), et où il inclut, accessoirement, le gérondif fonctionnant dans les époques antérieures, selon les recherches de Combettes, surtout comme un moyen cohésif vis-à-vis du contexte précédent, la « construction détachée » se grammaticalise cependant de plus en plus, en privilégiant les rapports phrastiques (coréférence actancielle, accord).

Objasnidbeni odnos između dijela rečenice nakon dvotočke i dijela rečenice ispred dvotočke dodatno je podcrtan i uporabom objasnidbenoga konektora *en effet*:

La première est fortement atténuée dans une communication orale ; en effet, l'adjonction d'une relative n'est que l'un des moyens dont dispose le destinataire pour accéder au référent du GN (à côté du recours au geste ou à la mémoire partagée).

Dvotočka prije vodoravnoga nabranjanja upotrebljena je u primjerima koji slijede:

Ces acquis théoriques et descriptifs sont, pour Franck Neveu (1998a et b), repérables sur trois niveaux, à distinguer pour des raisons méthodologiques : le niveau syntactico-sémantique, le niveau propositionnel ou phrastique, le niveau informationnel.

Ce que fait le locuteur, sémiotiquement parlant, en énonçant (20), ce sont donc selon moi les choses suivantes : il annonce le thème, à savoir Jean, en présupposant ainsi que l'existence de ce référent est connu ; il ajoute la prédication seconde, l'apposition cet imbécile, en posant/assertant ainsi l'identité entre le SN référentiel Jean et le SN — à noyau adjectival — également référentiel cet imbécile, dont aussi bien le référent que le contenu prédicatif sont présupposés ; il pose/asserte le rhème, la prédication première a cassé la tasse.

Dvotočka u naslovu (u naslovima hrvatskoga znanstvenoga diskursa obuhvaćenoga građom na tim se mjestima, u istoj funkciji, stavlja crta):

Les structures à $\hat{A}\hat{I}$: bilan et questions

Démonstratif et déixis discursive : analyse comparée d'un corpus écrit de français médiéval et d'un corpus oral de français contemporain

Conclusion : la fonction conative du démonstratif

Dvotočka ispred citiranoga dijela teksta:

C'est la définition de Himmelmann, adoptée ensuite par Diessel dans son ouvrage sur le démonstratif et la grammaticalisation (Diessel 1999), que nous utilisons ici : « *Discourse deixis is to be understood here as reference to propositions or events.* » (Himmelmann 1996 : 224).

Dvotočka ispred navođenja primjera:

Voici, à titre indicatif, quelques analyses portant sur la série totale des occurrences de celui-ci anaphorique dans *Madame Bovary* :

(18) *puis, quand il s'était posé à sa place, contre la table, entre les deux époux, il demandait au médecin des nouvelles de ses malades, et celui-ci le consultait sur la probabilité des honoraires. Ensuite, on causait de ce qu'il y avait dans le journal. Homais, à cette heure-là, le savait presque par coeur ;*

(19) *Et il courut encore vers le capitaine. Celui-ci rentrait à sa maison. Il allait revoir son tour. Peut-être ne feriez-vous pas mal, lui dit Homais, d'envoyer un de vos hommes ou d'aller vous-même. . .*

7. 5. Točka-zarez

Kontrastivno gledajući, uporaba točke-zareza kao oslabljene točke pokazala se najuočljivijom. Gotovo da i nema francuskoga teksta iz građe u kojemu točka-zarez ne bi bila upotrijebljena kao pojačani zarez/oslabljena točka, za razliku od hrvatskih tekstova u kojima je ista uporaba uočena u znatno manjoj mjeri. Posebno ističemo primjer uporabe točke-zareza kao pojačane dvotočke u hrvatskome dijelu građe.

7. 5. 1. Primjeri uporabe točke-zareza u hrvatskom dijelu građe

Najčešća je uporaba interpunkcijskoga znaka točke-zareza u odvijanju različitih elemenata u nabranjima:

Prvo, postoji velika varijacija između n. p. B, B—C i C; drugo, malo je primjerâ sa suglasničkim skupinama na kraju osnove; i treće, često se u slučaju suglasničkih skupina uvodi nastavak *-i* (npr. g. *mázgi*), ispred kojeg nema umetanja nepostojanoga *a* ili, rjeđe, nastavak *-á* bez ubačenoga nepostojanog *a* (npr. g. *mázg'á*).

Takav jezik govora društvenih slojeva (*gwary środowiskowe*) za Kaniu ima sljedeća obilježja: 1. emocionalno-ekspresivnu obojenost; 2. težnju za svjesnim prekoračivanjem društvenih norma; 3. želju za izražavanjem određenoga stava prema svijetu i životu; 4. modu, jezični snobizam; 5. velike razlike uvjetovane novošću i svježinom; 6. veliku skalu emocionalnih doživljaja: vulgarnih, nepristojnih, raskalašenih, pogrdnih, ironičnih, šaljivih, nježnih itd.); 7. često eufemistično obilježje; 8. lakoću stila zbog kratkoće i univerzalnosti; 9. komičnost pomoću semantičnoga kontrasta, odnosno pomoću promjene značenjskih funkcija« (Kania 1992:14, prev. N.P.).

Sljedeći primjeri pokazuju uporabu točke-zareza kao pojačane dvotočke:

Pristupi su tumačenju polisemiji različiti; sinkronijski, dijakronijski, promatra ju se kao princip kategorizacije, povezuje ju se s nekim aspektima strukturiranja umjetne inteligencije kao i metodama psiholingvistike kako bi se empirijski potvrdile teorijske postavke (Lakoff 1987, Langacker 1987, Tuggy 1993, Geeraerts 1993, 1997, Dunbar 2001, Gibs—Matlock 2001, Taylor 1995, 2003, Fauconnier—Turner 2003, Atchinson—Lewis 2003, Seto 2003 i dr.).

Vratimo li se na temeljne postavke prema kojima tumačimo načela strukturiranja polisemnih leksema u ovome radu a to su (i) postojanje strukturalno stabilnog dijela

semantičke strukture i (ii) značenjskih nijansi kao jezično realiziranih *konceptualnih inovacija* — pokušat ćemo protumačiti; (i) razumijevanje ili prepoznavanje strukturalno stabilnog dijela semantičke strukture prema *prototipu* i *shemi* i (ii) tumačenje značenjskih nijansi kao rezultata *metaforički* i *metonimijski motiviranih proširenja, razrade*, tj. jednog i drugog.

Takve rečenice ekspliciramo prema teoriji valentnosti na taj način da je modalni glagol upravitelj samoznačnoga glagola u infinitivu u sklopu predikata, a samoznačni glagol uvodi subjekt, objekte i priložne oznake i time stvara rečenicu; grafički prikaz: (...)

U hrvatskome dijelu građe pronašli smo uporabu u funkciji oslabljene točke; takva je uporaba puno češća u francuskome dijelu korpusa:

U sljedećim primjerima glagol je u varijanti (a) upotrijebljen samoznačno, a u varijanti (b) suznačno; parafraza značenja navedena je među navodnicima (...)

7. 5. 2. Primjeri uporabe točke-zareza u francuskom dijelu građe

Uporaba pri razdvajanju/grupiranju različitih elemenata u nabranjanju pri čemu su zarezom odvojeni elementi koji imaju neko zajedničko svojstvo (broj slogova, vrsta dijakritičkoga znaka, tj. ortografskoga naglaska), a točkom-zarezom elementi koji nemaju zajedničkoga svojstva, koji se razlikuju od prethodne skupine elemenata:

Le développement des trois accents permet de supprimer les lettres diacritiques (tête, côte, pâte ; détruire, étendre ; après, succès). (Histoire d E LF)

La généralité construite par les groupes ces N qui P est donc tout naturellement orientée vers la particularité d'un discours : elle permet de situer un objet particulier par rapport à d'autres du même type H, comme le souligne explicitement le contexte dans les exemples (4) et (5) (*il est représentatif de ces chefs... ; comme ces femmes...*).

Uporaba u ulozu razdvajanja dijelova rečenica koji su dovoljno povezani da bi bili članovi iste rečenice, ali i dovoljno sadržajno udaljeni da ih se razdvoji točkom-zarezom, interpunkcijskim znakom koji razdvaja jače od zareza. Ipak točka zarez iz sljedećega primjera ima više zajedničkih obilježja s točkom, nego sa zarezom, što je provjerljivo kad ju zamijenimo prvo točkom, a onda zarezom:

Mais, à la fin du XVIIIe siècle, le -r des verbes en -ir (*courir, finir*) se prononce, alors qu'il reste muet dans les verbes en -er. Ainsi est consacrée la divergence phonographique des infinitifs : le -r restera muet dans les seuls verbes en -er et sera prononcé dans les autres verbes ; par conséquent, alors que toutes les terminaisons de l'infinitif présent comportent un r à l'écrit, « l'oral distingue une désinence [e] (type chanter) et une désinence [R] (GMF : 251) » dans les autres verbes.

Mais, à la fin du XVIIIe siècle, le -r des verbes en -ir (*courir, finir*) se prononce, alors qu'il reste muet dans les verbes en -er. Ainsi est consacrée la divergence phonographique des infinitifs : le -r restera muet dans les seuls verbes en -er et sera prononcé dans les autres verbes. Par conséquent, alors que toutes les terminaisons de l'infinitif présent comportent

un r à l'écrit, « l'oral distingue une désinence [e] (type chanter) et une désinence [R] (GMF : 251) » dans les autres verbes.

Mais, à la fin du XVIIIe siècle, le -r des verbes en -ir (*courir, finir*) se prononce, alors qu'il reste muet dans les verbes en -er. Ainsi est consacrée la divergence phonographique des infinitifs : le -r restera muet dans les seuls verbes en -er et sera prononcé dans les autres verbes, par conséquent, alors que toutes les terminaisons de l'infinitif présent comportent un r à l'écrit, « l'oral distingue une désinence [e] (type chanter) et une désinence [R] (GMF : 251) » dans les autres verbes.

7. 6. Trotočka

Najčešća uporaba trotočke jest ona unutar zagrada, u službi izostavljanja pojedinih dijelova citiranih odsječaka, i u hrvatskome i u francuskome. Kao interpunkcijskim znakom njome se ne koristi često; umjesto trotočke nalazimo izraze *i tako dalje, i slično, etc*, koji se čine primjerenijima za znanstveni diskurs.

7. 6. 1. Primjeri uporabe trotočke u hrvatskom dijelu građe

Trotočka kojom se upućuje na nedovršenost nabranjanja u glavnome tekstu jedini je takav primjer u hrvatskome dijelu korpusa. Zato se *itd.* u korpusu javlja 287 puta u 38 članaka, *i sl.* 66 puta u 22 članka, a *i dr.* u istoj funkciji 46 puta, čime se potvrdila naša pretpostavka da se različiti izrazi (*itd., i sl., i dr.*) puno češće javljaju kao oznake nedovršenosti u znanstvenome diskursu (najčešće kod nabranjanja).

Naime, ulaskom u obrazovni sustav i njime u širu društvenu okolinu jezično se znanje svakoga govornika uvelike mijenja jer mora zadovoljiti nove komunikacijske potrebe (intenzivna komunikacija s odraslima izvan obitelji, veći broj sugovornika, nove teme i situacije ...), ali i prilagoditi se usvajanju novih jezičnih vještine (čitanje i pisanje, stjecanje znanja o jeziku naspram dotadašnjeg jezičnog znanja).

Popis nabrojanih primjera koji se navode nije potpun, što je označeno trotočkom:

Razlog ovom nesrazmjeru uporabe imenskih predikata valja tražiti u činjenici da su matice, oporuke i *Skula* administrativni tekstovi u kojima se glagolima izriču radnje: *karsti sam. krizma, umri, združi, bi pokopan bi pričesćen, pušćam, naredismo, ima se dati ...*

Trotočkom je označena tišina u govoru, zastajkivanje u odgovaranju na pitanje:

Ispitivač: *S kime sjediš u klupi?*

Djevojčica A. B.: *A. ... ja ... sjedim s djecom u klupi.*

U građi smo uočili i primjere u kojima se (pogrešno) običnom trotočkom, umjesto trotočkom smještenom u zagrade donose citati za koje se jasno može reći da ne sadrže trotočku u izvorniku:

Prema Katičiću (2002: 157) u pasivnoj preoblici kada »...subjekt temeljne rečenice nije izrečen, aktivni glagolski oblik može se zamijeniti povratnim. Tada se aktivnom glagolskom obliku doda enklitični akuzativ povratne zamjenice.«

Međutim, u gramatikama se vrlo često upravo rod veže uz sklonidbeni tip, pa se utvrđuje da se razlika među imenicama različita roda »uspostavlja gramatičkim morfemima (nastavcima)« (Silić i Pranjković 2005: 97), ili se tvrdi da se »imenički ... rod izriče nastavkom« (Ham 2002: 39).

Donošenje nepotpunoga citata trotočkom unutar zgrade:

Ponekad bi (on = Crveni pas), za paklenih vrućina, otišao u trgovački centar (...) pa bi tamo ležao u klimatizaciji jednog od dućana, nagonski osjećajući trenutak Johnova povratka.

'... koji znače postojanje (...) Dopuna kojom se označuje ono što jest ili ono što nije, odnosno ono čega ima ili ono čega nema dolazi u takvim rečenicama u genitivu...'

Hrvatsko jezikoslovlje nije ni moglo prepoznati cirkumfiks u navedenim glagolima jer glagolsko *se* u najboljem slučaju tumači kao povratnu zamjenicu i česticu *se*: »Uz glagole se može naći *se* u ulozi čestice i u ulozi zamjenice. Njome se u ulozi čestice tvore povratni glagoli. (...) Četvrtu skupinu glagola čine glagoli u kojima *se* nije čestica, nego zamjenica (u kojima oblik *se* stoji nasuprot obliku *sebe*)« (Silić i Pranjković 2005).

7. 6. 2. Primjeri uporabe trotočke u francuskom dijelu građe

Gledajući apsolutno uporabu trotočke u hrvatskome (68 puta) i francuskom dijelu korpusa (49 puta), možemo utvrditi da se trotočkom više koristi u odabranim hrvatskim znanstvenim člancima. Ipak smatramo da je važnije utvrditi odnos pojedinih vrsta uporabe interpunkcije.

Trotočkom se u zagradi obilježava da je izostavljen dio citata:

Les deux sont conduits à une interprétation qui associe à pleuvait l'intervalle temporel donné par le complément frontal mardi et à une conclusion qui, dans le droit fil des analyses de Ducrot (1979), fait de mardi une journée de pluie : « On est (...) amené à conclure, souligne ainsi Gosselin (1999 : 25), qu'il a plu toute la journée ou au moins que cette journée peut être qualifiée de pluvieuse ».

Il découle directement de la thèse de l'obligation de présence, qui veut qu'un démonstratif ne s'emploie qu'en présence de l'objet, soit dans la situation, soit dans le contexte linguistique : « l'expression démonstrative (...) ne s'emploie qu'en présence de la chose montrée » (Ducrot, 1972 : 244).

7. 7. Crta

Crta se, kao interpunkcijskim znakom, u promatranim hrvatskim i francuskim znanstvenim člancima jače nego zarezom unutar rečenica odvaja dodatno pojašnjenje. U hrvatskim tekstovima javlja se (uz dvotočku) u naslovima te umjesto objasnidbenih izraza *to jest*.

7. 7. 1. Primjeri uporabe crte u hrvatskom dijelu građe

U svim se četirima niže navedenim primjerima uočava uporaba crte u objasnidbenoj, pojašnjivačkoj funkciji; umjesto interpunkcijskoga znaka na istome bi mjestu mogli stajati vezni izrazi *to jest* ili *odnosno*.

Ovdje se postavlja pitanje koju tematsku ulogu ta leksička jedinica ostvaruje, s obzirom na to da ona kao subjekt PGU–a, prema do sada uočenim pravilima, kodira uzročnika, a kao objekt istoga predikata ─ doživljavača.

Poznato je da uvjete za antecedensa (prema teoriji upravljanja i vezanja, engl. *Government and Binding Theory – GB Theory*) zadovoljavaju gramatički, odnosno tematski najistaknutiji rečenični argumenti ─ subjekti.

Tu je posebnost moguće povezati s teorijom istaknutosti kada se promotri asimetrija između sintaktički najistaknutijeg i tematski najistaknutijeg argumenta, odnosno subjekta ─ uzročnika i objekta ─ doživljavača.

Grimshaw uzročnika ne prepoznaje kao samostalnu tematsku ulogu, po njoj je on sadržan u posljednjoj ulozi na ljestvici ─ temi, dok je prema Radfordu uzročnik (tematski ravnopravan agensu) iznad doživljavača, što je u literaturi ipak rjeđa relacija.

U sljedećem je primjeru vidljiva uporaba crte u funkciji pojašnjenja (uz navođenje konkretnoga primjera) prethodno izrečenoga sadržaja rečenice; to je pojašnjenje dodatno istaknuto uporabom veznoga izraza *primjerice* kojim se uvodi primjer:

Zato se i na sintaktičkoj razini modalni glagoli ponašaju nespecifično u odnosu na samoznačni glagol u infinitivu s kojim stoje u rečenici: svaki modalni glagol u načelu se može kombinirati sa svakim samoznačnim glagolom, za razliku od glagolskih komplemenata koji su specifični za glagol koji im je otvorio mjesto ─ primjerice za glagol *bojati se* specifični su subjekt i genitivni komplement, a isključeni su svi drugi komplementi.

Primijetili smo da se crtom, u većoj mjeri nego dvotočkom, koristi i kao najavom dopune, odnosno pojašnjenja u naslovima i podnaslovima. U francuskome se dijelu građe u toj službi češće javlja interpunkcijski znak dvotočka:

Apsolutiv prezenta – prezent za iskazivanje sadašnjih radnji

Značenje 'prave' sadašnjosti – iskazivanje sadašnje referencijalne radnje

KAJKAVSKI IKAVSKI GOVOR HREBINE I KAJKAVSKI EKAJSKI GOVOR
KUPLJENOVA — FONOLOŠKE USPOREDNICE

NAGLASAK O-OSNOVA MUŠKOGA RODA U HRVATSKOM — POVIJESNI
RAZVOJ

KOGNITIVNA GRAMATIKA - TEMELJ JEDINSTVENOG OPISA
ENGLESKIH GLAGOLSKIH KONVERZIJA

ROMANIZMI U NAZIVLJU KUHINJSKIH PREDMETA U GOVORU
DUBAŠNICE NA OTOKU KRKU - ETIMOLOŠKA I LEKSIKOLOŠKA
OBRADA

Funkcionalne varijante konstrukcije *dati (se)* + infinitiv u hrvatskom jeziku – u okviru gramatikalizacije

7. 7. 2. Primjeri uporabe crte u francuskom dijelu građe

Sljedeći primjer donosi višestruku uporabu crte kao pravopisnoga znaka ispred dijelova teksta, u ovome slučaju riječ je o pitanjima u okomitome nabrajanju:

D'où les questions :

- Comment le définir par rapport aux autres adjectifs ?
- Est-il un cas à part, ou bien existe-t-il une classe d'adjectifs de même type ?
- Quel sens a-t-il au juste ? Pourquoi peut-on parler d'amis personnels, mais pas de frères personnels ? Pourquoi peut-on donner un conseil personnel, mais non une gifle personnelle ?
- Y a-t-il un lien entre les trois emplois de cet adjectif et lequel ?
- Plus largement, ne conduit-il pas à remettre en cause la classification usuelle des adjectifs en qualificatifs et relationnels ?

Umjesto crta u istoj se ulozi, kod okomitoga nabrajanja, mogu javiti i drugi znakovi, poput pojačanih točki:

Partant du schéma de Dik (1997 : 50), on peut distinguer :

- la prédication nucléaire, définissant un état de fait, formé d'un prédicat et de ses arguments ;
- la prédication de base (angl. core predication), résultat de l'application d'opérateur de caractérisation à la prédication nucléaire et définissant un état de fait qualifié ;
- la prédication étendue (angl. extended predication), résultat de l'application d'opérateurs de localisation spatio-temporelle et argumentative à la prédication de base ; cette opération obligatoire fait passer l'état de fait à la description d'un fait possible et complète la composante descriptive ou représentationnelle ;
- la proposition, première étape du passage à dénonciation : le locuteur définit son attitude par rapport au contenu énoncé grâce aux modalités épistémiques et évaluatives (cf. les modalités d'énoncé) ;
- la phrase, produite par l'application d'une force illocutoire à la proposition et qui résulte en un acte de langage (cf. les modalités d'énonciation).

Idući primjer donosi uporabu crte u ulozi sličnoj onoj koju ima zarez. Crta ovdje odvaja zadnji dio rečenice na izražajni i naglašeniji način nego što bi to bilo postignuto uporabom zareza na istome mjestu.

Un certain nombre d'études psycholinguistiques indiquent en effet que le pronom anaphorique est très sensible à la focalisation des entités ■ en particulier au statut « *en focus* » du référent vise.

7.8. Crte

Interpunkcijski znak, koji dolazi u paru, rabljen je u funkciji sličnoj funkciji zagrada, no za razliku od zagrada ili (parova) zareza jače ističe uokvireni dio teksta. Ova je primjena uočena i u hrvatskome i u francuskome dijelu građe.

7.8.1. Primjeri uporabe crta u hrvatskom dijelu građe

Crte (u paru) u pojedinim slučajevima mogu biti upotrijebljene umjesto zagrada. Sljedeći primjeri pokazuju različite značenjske učinke koji se ostvaruju uporabom zagrada, odnosno crte: sadržaj dijela naslova u zagradi odgovara značenju dijela naslova izvan zagrada, predstavljajući na taj način vrstu sinonima; u drugom primjeru dijelovi rečenice ispred i iza crte ne stoje u istoznačnome odnosu, nego se između njih iščitava odnos sredstva, odnosno rezultata jer se uporabom *historijskog prezenta* (kao sredstva) postiže *transpozicija u prošlost*.

Značenje učestalosti (habitualno značenje)

Transpozicija u prošlost – historijski prezent

Uporaba crte prije nabiranja, odnosno u funkciji u kojoj se obično koristi dvotočkom:

Jakobson (2003) razlikovao je metonimijske i metaforičke principe kao dvije osnovne ljudske sposobnosti koje utječu na konceptualizaciju. Jakobson se zapravo bavio različitim vrstama afazija i smatrao da sve one leže između dva krajnja pola — poremećaja sličnosti i poremećaja bliskosti.

Konceptualna struktura *revolucija* uključuje dvije različite domene — domenu KRETANJA NEBESKIH TIJELA u astronomiji i domenu PROMJENA.

Kod kratkih osnova vidimo u štok. u načelu ovisak na kraju — *sèstr'a : sestár'â, ègr'a : igár'â*.

Dodajmo i uporabu crte kao pravopisnoga znaka ispred dijelova teksta koji se nižu okomito:

Analizom je utvrđeno kako motivacija imenovanja ruralnih gospodarstva u jugozapadnoj Istri svoje korijene ima u:

- izražavanju vlasnosti
- ubiciranju prema nekom drugom geografskom objektu
- metonimiji
- sklonostima vlasnika ruralnih gospodarstava.

7.8.2. Primjeri uporabe crta u francuskom dijelu građe

U sljedećim primjerima dio teksta izdvojen parom crta, u odnosu na dio rečenice koji mu prethodi, predstavlja pobliže objašnjenje posebno istaknuto upravo

uporabom takvoga tipa interpunkcije: uporaba zagrada ili zareza na istome mjestu ne bi imala jednak učinak kakav je postignut parom crta.

Mais dans d'autres énoncés et ces occurrences sont de plus en plus fréquentes avec le temps et constituent une part croissante des emplois déictiques discursifs du démonstratif on ne peut établir aucun lien prédéfini entre l'expression anaphorique et les éléments présents dans le contexte précédent.

Ça a le plus souvent aussi un rôle topical : il a avec le reste de l'énoncé une relation d'à propos (« aboutness ») et il est fréquemment mais pas toujours le sujet syntaxique de la proposition dans laquelle il se trouve.

U sljedećim dvama primjerima crte koje dolaze u paru, u službi interpunkcijskoga znaka, imaju ulogu sličnu ulozi zagrada u izdvajanju pojedinih dijelova teksta, uz isticanje koje se zagradama ne bi postiglo. Oba crtama izdvojena dijela imaju funkciju pojašnjenja u odnosu na preostali sadržaj rečenice.

Le problème est ici celui de la « phrase complexe » et de sa pertinence comme domaine dans lequel pourrait être défini le fonctionnement de certaines marques linguistiques, de certaines opérations en l'occurrence, la cataphore, et, par là-même, de certains faits de style.

Ce phénomène d'attente que constitue la cataphore ne va se développer - dans le cadre de la phrase complexe - qu'assez tardivement, et ce que l'on pourrait appeler l'autonomisation de la phrase, sa libération de certaines des contraintes textuelles, est pleinement atteint lorsqu'un référent « nouveau » non mentionné dans le contexte immédiat, fait l'objet d'un tel enchaînement : (...)

Uporaba crta u paru u sljedećemu primjeru istovjetna je uporabi para zagrada:

Le schéma (22b) cf. page suivante montre que, selon (22a), le domaine du sujet est la proposition entière, et le sujet est tête du domaine phrastique.

En revanche, les noms qui ont pour fonction d'être des qualificatifs internes, stables, demandent le déterminant un (voir l'acceptabilité de (46a) vs l'inacceptabilité de (47a)). ?

Primjer koji slijedi od prethodnih se dvaju razlikuje u odnosu (parom crta) odvojenoga dijela rečenice i dijelova rečenice koji mu prethode i slijede. Taj odnos nije objasnidbeni, nego crtama izdvojeni dio predstavlja autorov komentar, iznošenje mišljenja o prethodno izrečenome sadržaju.

Traitant essentiellement de la fonction du contexte dans le domaine sémantique mais la même description nous semble possible en ce qui concerne la textualité, G. Kleiber montre très clairement comment on passe d'une conception statique du contexte à une conception beaucoup plus dynamique, le contexte devenant partie prenante de toute stratégie interprétative.

7. 9. Zarez

Zarez je interpunkcijski znak čija uporaba na najjasniji način oslikava razliku između semantičkoga i ritmo-melodijskoga interpunkcijskoga načela hrvatskoga, odnosno francuskoga jezika. U slučaju konektora i njihova odvajanja zarezom kada se nalaze na početku rečenice, u hrvatskome i francuskome ta je razlika pomalo zamučena zbog neselektivnoga odvajanja konektora u odabranim hrvatskim znanstvenim člancima. Odvajanje konektora zarezom potpuno je prihvatljivo u francuskome jeziku jer je u skladu s ritmo-melodijskim svojstvima iskaza. U francuskome se jeziku u najvećemu broju slučajeva odvaja i priložna oznaka u istome položaju, kao i zavisne rečenice u inverziji. Odvajanje konektora zarezom (neovisno o vrsti konektora) u odabranim hrvatskim znanstvenim člancima pokazuje snažan utjecaj ritmo-melodijskih zakonitosti na pisanje zareza. Takvim zakonitostima nema mjesta u semantičkome interpunkcijskom načelu iako se katkada semantička i ritmo-melodijska obilježja doista mogu poklopiti. Francuski dio građe, u odnosu na hrvatski, pokazuje veću razinu poštivanja vlastitoga (ritmo-melodijskoga) načela koje, uz povezanost pojedinih dijelova iskaza smislom, poštuje i njihova ritmo-melodijska svojstva koja uzrokuju intenzivniju uporabu zareza.

7. 9. 1. Primjeri uporabe zareza u hrvatskom dijelu građe

Pisanje zareza u hrvatskim znanstvenim tekstovima koji su dio građe ovoga rada razlikuje se od autora do autora, posebno kada je riječ o odvajanju ili ne odvajanju konektora na početku rečenice. Prema Matičinu pravopisu, kako smo već naveli, konektori se na početku rečenice ne odvajaju zarezom, dok se modalne riječi/izrazi odvajaju zarezom jer je u njima sadržan komentar autora na određeni dio teksta.

Sljedeći primjeri dolaze iz istoga znanstvenoga članka. Pokazuju pravilnu uporabu konektora na početku rečenice (bez zareza):

Naprotiv¹⁴³ prema gramatici zavisnosti i teoriji valentnosti glagoli *bojati se*, *plašiti se*, *odlučivati*, *uspjeti*, *početi*, *nastavljati*, *prestajati* u rečenicama (1)–(7), kako je gore pokazano na primjeru rečenice (1a), samoznačni su jer imaju vlastitu valenciju, po kojoj otvaraju mjesta komplementima u rečenici.

Osim toga infinitiv je jasno uveden gramatičkim svojstvom finitnoga glagola koji traži objekt, pa se postuliranje infinitiva kao dijela predikata ne uklapa u gore citirano određenje predikata da se ne uvrštava u rečenicu po gramatičkim svojstvima drugih članova rečeničnog ustrojstva.

Naime komplementi su definirani kao sintaktički ekvivalenti argumenata semantičkog predikata.

¹⁴³ *Naprotiv* se nalazi na razmeđu modalnih izraza i konektora, pa bi se i njegovo odvajanje zarezom smatralo pravilnom uporabom (u tome slučaju nadjačala bi pripadnost *naprotiv* modalnim izrazima).

No i modalni glagoli u užem smislu na granici su prema samoznačnim glagolima, kako će biti prikazano u glavnom dijelu ovog rada (poglavlje 2).

Drugim riječima te objekte mogli bismo eksplicirati kao intenziviranje značenja dotičnoga modalnoga glagola (*ništa ne morati, sve moći, išta smjeti*), kao što smo interpretirali neke adverbijale u gornjim primjerima (31)–(34): *svakako kanim, nikako ne mogu* itd.

Na primjer njemački modalni glagol *können* poznaje, za razliku od hrvatskog ekvivalenta *moći*, i upotrebu kao puni tranzitivni glagol: (69) *Ich kann einen Trick.* '(doslovno): Mogu jedan trik'

Primjerice postulira se da je infinitivna dopuna »glagola htijenja« nastala preoblikom infinitivizacije iz (navodne) zavisne rečenice uvedene veznikom *da*, ali se nigdje ne eksplicira sintaktički status tog infintiva u novonastaloj rečenici.

I konačno u kontrastivnoj analizi modalnih glagola u njemačkom jeziku upozoreno je na važnu strukturnu mogućnost alternativne upotrebe konstrukcije *da* + prezent umjesto infinitivne dopune modalnom glagolu u hrvatskom jeziku, koja u njemačkom jeziku strukturno ne postoji.

Sada donosimo primjere u kojima se konektori odvajaju zarezom, što smatramo nepravilnom uporabom prema semantičkome načelu interpunkcije hrvatskoga jezika:

Naime, imenice brat i dijete nemaju množinu pa se ta praznina nastoji na neki način popuniti.

Drugim riječima, riječ je zapravo o glagolima mišljenja i spoznavanja.

Drugачije rečeno, sintaktička pravila u njih se primjenjuju na dijelove riječi, ne na riječ u cjelini.

I za kraj, treba napomenuti da vrlo vrijedan dokaz semantičko-pregmatičkog poremećaja može biti i stupanj oklijevanja u ključnim točkama razgovora.

Dakle, prema takvu shvaćanju imenice na *-a* ženskoga su roda.

Prema tomu, naša argumentacija uvažava i sve promjene odnosno svaku prilagodbu na ortografskoj razini, a sukladno tomu i rezultat elipse nastale ispuštanjem grafema iz modela.

Prije svega, negacijski se genitiv može pojaviti samo na argumentu zanijekanoga glagola koji se nalazi unutar glagolskoga izraza i nije u kosome padežu.

Nakon toga, napisana je i etimološka analiza naziva.

Pri tome, valja napomenuti da rad ne obuhvaća sve moguće frazeme navedenih jezika.

Osim toga, kad bismo uzeli sinonimiju kao jedan od kriterija nelogično je da se ne uključi i antonimija.

Isto tako, one se slažu i s našom podjelom promjenâ u anglizmima – imeničkim sintagmama u kojima, sukladno definiranoj kvalifikaciji, različiti morfološki elementi preneseni iz jezika davaoca ili morfološki elementi jezika primaoca, utječu na razlikovanje stupnja adaptacije anglizama.

Također, sporno je treba li u i. n. p. b rekonstruirati naglasak na osnovi ili na nastavku (...)

Uz to, uporaba postojećeg jezika bila je vrlo loša.

Nadalje, manje su vješta u uporabi sintaktičkih informacija da bi zaključili koje je značenje riječi.

Međutim, autor spomenut uz neke od navedenih naziva katkada nije tvorac naziva već se naziv smatra značajkom njegove teorije.

Uporaba zareza prema semantičkom interpunkcijskome načelu vrlo je zahtjevna, što pokazuju primjeri nepravilnoga odvajanja zarezom surečenica unutar složene rečenice. U primjerima iz nastavka zarezom su odvojene smisaono povezane surečenice (tu je vidljiv utjecaj strukturnoga načela jer se takvo odvajanje ne vrši niti prema ritmo-melodijskome načelu koje također počiva na smislu iskaza) :

Druga je skupina zadataka testirala njihovo pisanje i poznavanje leksika talijanskoga jezika, jer je valjalo pokazati poznavanje nazivaka prikazanih predmeta na sličicama i pravilno ih napisati.

Ljubav, kao godišnje doba, poima se kao spremnik koji ima dubinu, jer se vrijeme pojmovno predočuje kao prostor i kao spremnik koji se može otvoriti: *let's open the year / otvorimo ljeto.*

Osim primjene u dijagnostici, test je pogodan za primjenu u znanstvenim istraživanjima, jer omogućava međusobnu usporedbu ciljanih skupina ispitanika, kao i njihov smještaj na standardiziranoj mjernoj skali.

U sljedećemu primjeru, uz nepravilno odvajanje konektora *međutim* zarezom, nedostaje zarez na granici glavne i suprotne surečenice unutar nezavisnosložene rečenice:

Međutim, autor spomenut uz neke od navedenih naziva katkada nije tvorac naziva već se naziv smatra značajkom njegove teorije.

Iako se pogrešno pisanje zareza u hrvatskome jeziku češće očituje u njegovoj prekomjernoj uporabi, građa pokazuje i slučajeve suprotnoga predznaka. O tome svjedoče sljedeća dva primjera u kojima nedostaju zarezi između surečenica unutar složene rečenice (u prvoj je nezavisnosloženoj rečenici pisanje zareza uvjetovano suprotnim veznikom, a u drugoj zavisnosloženoj rečenici inverzijom):

Uporaba pridjeva u gradivnom značenju (tj. odnosnog s gradivnom sastavnicom u značenju) ne čini mi se upitnom dok njegova poraba u odnosnom značenju nije u velikoj mjeri uobičajena i prihvaćena.

Iako taj pridjev nema čestu uporabu bilježe ga pojedini normativni priručnici (...)

Sljedeći primjer pokazuje pogrešno odvajanje zarezom subjekta glavne surečenice *pojam romanizam* od ostatka glavne surečenice. Jednako tako zarez je izostavljen ispred vezničkoga izraza *i to* kojim se sadržaj ističe, pa smatramo da bi na tome mjestu zareza trebalo biti.

Pojam romanizam, u ovome radu obuhvaća starije romanizme i to one još iz vremena njihove zajedničke faze, tj. vulgarnolatinskoga jezika i dalmatoromanskih jezika te novije romanizme u koje se ubrajaju leksemi iz mletačkoga narječja, tršćanskoga govora i talijanskoga standardnoga jezika.

U sljedećem se primjeru potpuno pogrešno odvajaju sastavni dijelovi rečeničnog ustrojstva jednostavne rečenice (priložna oznaka od subjekta i predikata):

U službenim dokumentima, oni su štokavizirani: *Oštrobradići, Barusići, Bogovići* itd.

7. 9. 2. Primjeri uporabe zarez u francuskom dijelu građe

Kako smo već istaknuli, upravo su u uporabi zarez vidljive zakonitosti interpunkcijskoga načela koje određuje pisanje interpunkcijskih znakova u pojedinome jeziku. U francuskome se jeziku interpunkcija piše u skladu s ritmo-melodijskim načelom koje uz smisao iskaza uzima u obzir i njegova ritmo-melodijska obilježja. U nastavku ćemo ponuditi primjere koji pokazuju kako se ritmo-melodijsko interpunkcijsko načelo odražava na pisanje zarez u francuskim lingvističkim člancima iz odabrane građe.

U francuskim tekstovima različiti se tipovi konektora odvajaju zarezom kada se nalaze na početku rečenice:

De même, les résultats n'indiquaient pas de différence significative de temps de lecture pour le traitement du pronom démonstratif selon que la phrase cible référerait à l'entité 1 ou à l'entité 2 (*F1, F2, p > .09*).

En somme, l'emploi du démonstratif pour « récupérer » l'entité la moins focalisée n'a pas réellement plus aidé le lecteur que lorsque le pronom anaphorique était utilisé.

De fait, étant donné que l'indice de genre était non pertinent, deux phrases cibles ont été construites pour orienter le traitement soit vers l'entité 1, soit vers l'entité 2.

En revanche, l'entité 2, l'entité la moins focalisée, était plus enchâssée dans la phrase, codée en position d'objet indirect *via* une description de rôle (cf. Garrod *et al.* 1994 ; Sanford *et al.*, 1988).

De plus, il y avait aussi un fonctionnement référentiel spécifique du démonstratif pour référer à l'entité la moins focalisée (Entité 2) plutôt qu'à l'entité la plus focalisée (Entité 1) : les TL des phrases cibles contenant un démonstratif étaient plus rapides lors d'une référence à l'entité 2 que lors d'une référence à l'entité 1, et la différence était là aussi significative (*F1, F2, p < .001*).

Cependant, il apparaît aussi que le mode de fonctionnement du demonstrative n'est pas simplement inverse à celui du pronom anaphorique.

D'autre part, on observait aussi un fonctionnement référentiel spécifique du pronom anaphorique pour référer à l'entité la plus focalisée (Entité 1) plutôt qu'à l'entité la moins focalisée (Entité 2), et la différence était là encore significative (*F1, F2, p < .01*).

Pour ce faire, on établira dans 1.1. une typologie comparative des emplois d'avoir, de la description desquels on tirera des conclusions opératoires qui montreront en particulier

que les usages dits attributifs, type : *Léa avait tes clés sur sa porte /sa maison avait une nappe de pétrole en-dessous*, qui impliquent des relations non-inhérentes (entre *Léa*, *sa maison* et *tes clés*, *une nappe de pétrole* respectivement) en même temps que des adverbiaux (*sur sa porte*, *en-dessous*), relèvent eux aussi de la prédication seconde dont ils constituent un type plus général.

Tout d'abord, une comparaison typologique des langues humaines montre qu'elles connaissent trois situations fondamentales (...)

Ensuite, la présence de l'anaphore pronominale *sa* de (10i) est indispensable à la prédication seconde sous avoir, cette anaphore pouvant apparaître indifféremment dans le DP post-verbal ou bien dans l'adverbial : **Léa avait tes clés sur une/la porte /Léa avait tes clés sur une porte à elle /Léa avait ses clés sur une porte*.

Simplet, et comme on le voit aux exemples (4), (5) et (6), l'aspect classificateur du déterminant indéfini fait accepter N2 sans expansion, ce qui serait beaucoup plus difficile en l'absence de ce même déterminant (...)

Međutim u francuskome dijelu građe pronašli smo primjere u kojima konektori na početku rečenica nisu bili odvojeni zarezom. Usporedimo li prethodne konektore (odvajaju se zarezom) sa sljedećima (ne odvajaju se zarezom), uočavamo da se razlikuju prema formalno-gramatičkim obilježjima. Naime veznici (*mais, et, ou* itd.) i glagolske konstrukcije (*c'est bien ce que, c'est dire que, il en va tout autrement* itd.) ne odvajaju se zarezom, dok se prilozi i priložni izrazi (*ensuite, cependant, d'autre part* itd.) odvajaju.

Et c'est à ce propos qu'on se demandera si *avoir* est une copule, un verbe *être* renversé comme le veulent les auteurs cités à ce sujet à la suite de Benveniste (1966).

C'est dire que l'imparfait est finalement moins anaphorique que le passé simple.

Mais il mène à élargir la perspective en montrant que dans l'IN on retrouve les trois relations qui s'observent également dans la phrase canonique : la relation de prédominance du thème-support au plan logico-discursif, et celle de la prééminence du verbe au plan lexico-grammatical, ainsi que la relation d'interdépendance et de relative autonomie au plan syntaxique, avec cependant une certaine primauté pour le GL qui ne peut être effacé.

Mais on peut considérer aussi que dans ces exemples *ça* ne réfère pas à proprement parler au contenu propositionnel mais plutôt au topique du discours qui précède.

Mais le point qui ressort le plus clairement de notre étude concerne le rôle que le déictique de discours joue dans l'organisation discursive, et, pour ce qui concerne l'oral, dans la gestion progressive du topique de discours.

Il en va de même du traitement imposé au passé simple : celui-ci devient en effet, par le biais de l'anaphore de l'intervalle de référence avec les propres limites du procès qu'il dénote, un anaphorique de... lui-même!

Il en va tout autrement quand le phénomène d'apposition touche deux groups nominaux (GN) tous deux déterminés.

C'est bien ce que note aussi B. Combettes (1998 : 25-28), conscient de la différence essentielle qui sépare de ce fait les GN déterminés des adjectifs et des substantifs sans déterminant, dont il souligne lui aussi la dépendance référentielle.

Kad se konektor sastavljen od veznika (*et, mais*) i priloga ili priložnoga izraza nalazi na početku rečenice, oba se odvajaju zarezom od ostatka rečenice (prva tri primjera). No *et* se u kombinaciji s glagolskom konstrukcijom ne odvaja od rečenice u koju je uklopljen (četvrti primjer):

Et surtout, comment un imparfait peut-il inscrire un événement dans le *nunc* ?

Et puis, dans les emplois non possessifs d'avoir mis en jeu dans (9), on constate une mise en relation entre des parties du corps (*yeux, mains, ...*) - (9i-v), des noms relationnels (*filles, domestique, ...*)- (9vii-viii), des parties de tous (*pages, pieds-de-table...*) - (9ix-x) et la dénotation du sujet du prédicat primaire.

Mais en fait, ES détecte simplement les noyaux de syllabe et est en soi aveugle à la distinction entre schwa et les autres voyelles.

Et il ne s'agit pas seulement d'emplois métaphoriques du genre : *elle avait-elle avait le Pondichéry facile*.

Kao i u hrvatskome dijelu građe u pojedinim je francuskim tekstovima uočena neujednačenost u (ne)odvajanju konektora zarezom. Pojedini se konektori katkada odvajaju, a katkada ne odvajaju zarezom od ostatka rečenice. Evo nekoliko primjera:

De ce fait aucune nouvelle position énonciative n'est adoptée.

De ce fait aussi, il est souvent difficile d'identifier avec précision les limites du contexte qui sert de source à l'anaphore.

Ainsi, la relation qu'entretiennent entre eux les constituants soulignés des exemples de (10i-ii) peut se définir comme « locative ».

Ainsi le fait de rendre un intervalle anaphorique et non plus une expression a de quoi surprendre.

Pourtant il appert rapidement que nous avons affaire à un imparfait non pas « forain » mais « hypocoristique » : l'énoncé exclamatif du marchand se présente comme reprenant empathiquement l'explication que la cliente aurait pu fournir (énoncé (e) : « *j'aime les cerises* ») s'il lui avait reproché son larcin.

Pourtant, je considérerai au départ, ce qui n'est pas du tout classiquement structuraliste, que le pragmatique prime le syntaxico-sémantique, et qu'ainsi l'apposition doit être cernée d'abord comme un acte de langage, une stratégie discursive, laquelle commande le choix au niveau lexico-sémantique, qui à son tour contraint les configurations formelles (voir Neveu, 1998a : 65 15).

Or, les verbes du premier type sont naturellement plus proches des verbes d'état que les seconds et passeront de ce fait plus facilement à l'opinion.

Or l'analyse linguistique même des emplois anaphoriques de celui-ci est une question mal résolue.

Uočili smo i uporabu suprotnoga veznika *mais* bez zareza, što je suprotno pravilima kako ritmo-melodijskoga, tako i semantičkog interpunkcijskoga načela (oba načela propisuju odvajanje suprotnih veznika zarezom):

A cet égard il est intéressant de noter que les verbes qui admettent le passage à l'opinion sont généralement ceux dont la perception peut être durable, alors que les verbes qui ne l'admettent pas (*apercevoir, découvrir, surprendre* mais aussi *remarquer* qui n'admet aucun type d'AO) réfèrent plutôt à une perception momentanée : (...)

Il ne s'agit donc pas d'un usage déictique de ces marqueurs où le démonstratif sert à introduire un nouveau référent dans le modèle discursif en cours mais bien d'un usage anaphorique, présupposant l'existence préalable d'un cadre de référence à l'intérieur duquel le référent attendu est *déjà connu*.

Zarez u funkciji odvajanja različitih tipova priložnih oznaka na početku rečenice tipičan je za francusko ritmo-melodijsko načelo. U odvajanju priložne oznake jasno vidimo prednost ritmo-melodijskih obilježja iskaza u odnosu na njegov smisao i snažnu razliku između semantičkog i ritmo-melodijskog kriterija u pisanju interpunkcijskih znakova. Odvajanje sastavnica rečeničnoga ustrojstva jednostavne rečenice prema ritmo-melodijskome načelu pokazat ćemo na primjerima iz francuskoga dijela građe:

Priložna oznaka mjesta

Dans les limites de cet article, nous envisagerons essentiellement les états de langue anciens en essayant de déterminer sur quels points, dans quels domaines, s'exerce l'influence de « l'au-delà de la phrase ».

Dans le domaine du vocabulaire des gestes, l'adjectif peut s'appliquer à un faux pas moral, à un regard (*Marie a un regard personnel sur le monde*); quand le geste s'adresse à une autre personne, en tant que geste physique, le nom n'est pas compatible avec personnel, alors qu'il l'est au sens « moral » (...)

Dans le domaine médical, de nombreux types de documents sont mis en ligne, en particulier par les facultés de médecine (Le Beux et al., 2002).

Sur ce point, l'intuition peut être mise en défaut.

Priložna oznaka načina

Par emploi attributif, on entend une configuration à prédication seconde où un syntagme adjectival (AP) entretient avec un DP post-verbal une relation de prédicatif à argument.

En accord avec nos prédictions, le pronom anaphorique *il/elle* agit bien comme un marqueur d'accès privilégié à l'entité la plus focalisée.

Priložna oznaka vremena

Mais, à la fin du XVIIIe siècle, le *-r* des verbes en *-ir* (*courir, finir*) se prononce, alors qu'il reste muet dans les verbes en *-er*.

À chaque fois, nous avons comptabilisé le nombre de types différents (nombre de mots différents) et le nombre total d'occurrences (somme des nombres d'apparitions de ces mots).

Indirektni objekt

Pour ce type de document, seule une collecte directe est actuellement possible.

Dodajmo da se u građi mogu pronaći primjeri u kojima se priložna oznaka (vremena) ne odvajaju zarezom. Neodvajanje dovodimo u vezu s ritmo-melodijskim obilježjima pojedine priložne oznake (riječ je o kraćim ritmičkim cjelinama). Evo nekoliko primjera:

Mais très souvent le syntagme apposé est une reprise du lexème du support avec un développement (...)

Quelquefois ce même type de *que* se retrouve également avec *pareil* et *différent*, mais avec *pareil* son emploi est très familier et condamné par les grammaires normatives (cf. Hanse 1987: 679)

Parfois l'utilisation de la critique littéraire se révèle nécessaire pour l'interprétation du démonstratif : ainsi W. de Mulder tient compte de la description donnée par un critique de l'ordre général du roman *L'Amant* car il a besoin de considérer la macro-structure du texte.

U sljedećem smo primjeru uočili da unutar složene rečenice surečenica u inverziji nije odvojena zarezom, što pokazuje nepravilnu uporabu:

Quand ils sont en tête les éléments lexicaux portent majoritairement sur un sujet clitique (*je, tu, il, elle, vous*) (...)

Neujednačenost uporabe zareza (s obzirom na ritmo-melodijsko interpunkcijsko načelo) ilustrirat ćemo sljedećim primjerom. U njemu smo podcrtali dijelove koji su trebali biti odvojeni zarezom – konektor (prilog) na početku rečenice, surečenica u inverziji i suprotni veznik :

Le choix d'un corpus fini n'empêche pas, cependant, l'utilisation de versions antérieures du texte : ainsi on peut saisir l'écriture balzacienne ou célinienne dans la correction d'un *la en cette* (cf. le début de l'article de M. Léonard ou la fin de l'étude de J. Bénard) ; pour interpréter cette modification il faut convoquer un savoir linguistique mais aussi une connaissance du corpus général de l'auteur en question.

7. 10. Zagrade

Zagradama se, i kao interpunkcijskim i kao pravopisnim znakom, podjednako koristi i u hrvatskome i u francuskome dijelu korpusa. Kao interpunkcijski znak zagrada označuje da je dio teksta unutar zagrade istovjetan tekstu neposredno prije zagrade. Unutar zagrade donose se primjeri, objašnjenja, ili pak komentari autora. Kada se dio u zagradi želi posebno istaknuti, upotrebljavaju se crte. Ističemo da je vrlo često zagrada u kojoj se donosi pojašnjenje ili dodatak popraćena različitim vrstama konektora.

7.10.1. Primjeri uporabe zagrada u hrvatskom dijelu građe

Vrlo je česta uporaba zagrade u hrvatskome dijelu građe, i kao interpunkcijskog i kao pravopisnoga znaka. Unutar zagrade u različitim funkcijama može se naći 1) morfem, 2) riječ, 3) spoj riječi, 4) zavisna rečenica ili čak 5) jednostavna rečenica sintaktički potpuno neovisna o prethodnome tekstu (što je rijetka uporaba).

1) Razgovor ugodni kao moguć uzor Karadžiću pri pisanju »ije«/»je« ostao je uglavnom nezapažen jer je Kačićev jezik pretežito ikavski, a prožet je i takvim (i)jekavizmima koje je Kačić sam stvorio (npr. Mjelovan umjesto Milovan).

2) Isto je svrsi trebala poslužiti i zamisao da Stulićev rječnik postane obvezatnim (i) za pravoslavne škole.

3) Na prihvaćanje ih nije potaknula činjenica da se Stulić rubno služio (možda ne slučajno) slavenosrpskim izvorima, a ni austrijski plan da se pripremi izdanje Stulića na ćirilici (Brlek 1987:92).

4) Ijekavski refleks staroga jata sa dvosložnom vrijednosti (koju određuje poglavito deseterački metar) piše se također »ije«, no i »ie«: učestali pridjev *bijel* piše se redovito s »ije«, a u drugim riječima čini se da prevladava »ie«.

5) Izriče preporuku da bi se toga trebali držati i oni. (Kopitar to nije prihvatio.)

Kopitar se stoga 1.X.1828. žali Grimmu da Karadžića kod austrijske policije sumnjiče kao ruskoga plaćenika (on mu je preko svojih veza pribavio ne slučajno upravo rusku mirovinu), dok ga na drugoj strani predstavljaju njegovim (Kopitarovim) oruđem pri planiranoj uniji grčke crkve s rimskom (...)

(Gaj Miklošičeve pjesme nije objavio.)

Kao interpunkcijski znak zagrade označuju/uokviruju različite vrste objašnjenja teksta koji stoji ispred zagrade. Općenito govoreći, unutar zagrada donosi se dodatni sadržaj koji donosi precizniju informaciju, ali se njegovim dokidanjem ne bi znatnije narušila značenjska cjelovitost rečenice. Sljedeći primjeri donose hiponime u zagradama koji dolaze nakon pojedinoga hiperonima:

Osim spomenutih problemskih pitanja (prevođenje pretpostavki, odnos genitivnih prema pridjevnim sintagmama, problem pridjeva rječni i metaforičnost) potrebno je i spomenuti jedno pravopisno pitanje koje je prisutno pri prevođenju naziva s engleskog jezika i to ne samo u generativnoj i lingvističkoj teoriji, već pretpostavljam i u okviru drugih znanosti.

U talijanskome *cognata* imenuje različite rodbinske i svojbinske veze (zaova, snaha, svast, nevjesta, šurjakinja), dok lat. *glos* znači bratovu ženu, pa nijedna od tih riječi nije mogla poslužiti kao model.

U idućemu primjeru također se sadržajem u zagradi (uže značenje) dodatno pojašnjava tekst ispred zagrade (šire značenje):

U literaturi se već dugo raspravlja o tome jesu li unutrašnji objekti pravi, tematski argumenti glagola te ih možemo smatrati jednom vrstom direktnih objekata ili je kod

takvih konstrukcija riječ o neargumentima, tj. o dodatcima s nekim tipom adverbijalnoga značenja (nešto poput akuzativa mjere, vremena ili načina).

Ograđivanje, odnosno dodatna napomena o drugačijoj mogućnosti:

U njoj se u stihovima dvosložni slijed /ije/, koji nije jatovskoga podrijetla, redovito piše »ije« (vrlo rijetko »ie«).

U zagradama se često navode primjeri kojima se potkrepljuju pojedine tvrdnje:

I one su u sintagmatskim odnosima (kad je posrijedi nominativ) srednjega roda množine (*Dvojica su (muškaraca) stigla jučer*), a u paradigmatiskim odnosima ženskoga roda jednine (*S onom dvojicom stigle su i njihove žene*).

U zagradama se donosi autorovo mišljenje ili komentar na tekst koji zagradama prethodi:

Karadžić mu 22.III. odgovara da se raduje što će rječnici stići te da već današnjom (sic!) poštom Frušiću šalje »objavljenje« o *Srpskom rječniku*.

Uz digitalni prijepis (koji nije uvijek pouzdan) na mreži su dostupne i preslike izvornika.

Kao interpunkcijskim znakom zagradama se koristi kako bi se u njima naveo bibliografski podatak ili metatekstualni konektor:

Poticaj je bio u gramatičkoj odrednici uz natuknicu *papa* kojom se ta imenica određivala kao ženski rod u Anićevu rječniku (Anić 1998).

Ako su pak željeli dobiti odgovor *drveće*, a pretpostavka je da je upravo taj odgovor tražen, što potvrđuje idući citat (v. dolje) iz udžbenika, onda je to potpuno pogrešno jer je ta imenica u jednini i ona uopće nema množinu (pripada imenicama *singularia tantum*).

Zagradom kao pravopisnim znakom u građi se naznačuju brojčane ili slovne oznake. U pravopisnoj uporabi može se pisati i samo drugi dio zgrade:

Uz glagol *plivati* neke je akuzativne dopune nemoguće preoblikovati u instrumental (10), dok se neke druge akuzativne dopune lako mogu zamijeniti instrumentalom (11).

U rečenici 1) *catch* je glagol čiji inherentni shematski PLM mora biti elaboriran (zbog toga je krug koji predstavlja PLM označen punom linijom), no može ga elaborirati niz različitih nominalnih predikacija poput: *fish, ball, mice, flies* itd.

7. 10. 2. Primjeri uporabe zagrada u francuskom dijelu građe

Zagrade se u francuskome dijelu građe javljaju i kao interpunkcijski i kao pravopisni znak. Kao pravopisni znak zagrada upućuje na bibliografski podatak, što je opće mjesto kada je riječ o pisanju znanstvenoga teksta. Kao interpunkcijski znak zagrada označuje da je dio teksta unutar zgrade istovjetan tekstu neposredno prije zgrade.

Unutar zgrade može stajati 1) jedna riječ 2) sintagma ili 3) cijela rečenica; sve tri mogućnosti donosimo u sljedećim primjerima.

On pourrait soutenir qu'ici *personnel* est un adjectif relationnel, puisqu'il est possible de le remplacer par *conflit de personne*, de l'opposer à *professionnel*, *sportif*, *amoureux*, et de l'étayer par le nom d'appui *d'ordre* (*personnel*).

Par contre, ce qui est régulier, c'est la portée de *personnel* renvoyant à des personnes bien précises, comme précédemment, à savoir les noms humains qui figurent dans les phrases, et la paraphrase de l'adjectif par un pronom : *Luc et Max ont un conflit personnel* (=entre eux), ce qui suggère évidemment l'idée (un peu trop hâtive, on le verra) d'un emploi de cet adjectif comme substitut de pronom réfléchi.

Na temelju primjera koje je ponudila građa uočili smo da se unutar zgrade vrlo često koristi pojedinim vrstama konektora (kada je unutar zgrade cijela rečenica), odnosno pojedinim vrstama veznika (kad je u zgradi rečenični dio), što je u skladu s jednom od (pr)opisanih funkcija zgrade kao objašnjenja. Uz objasnidbeno značenje tekst u zgradi može nositi i suprotno značenje koje je onda istaknuto uporabom veznoga sredstva sa značenjem suprotnosti. Evo nekoliko primjera:

Quant au sens de l'adjectif -personnel (car malgré son rôle référentiel qui pourrait le rapprocher d'un pronom, il n'a rien d'un élément grammaticalisé), qu'en est-il au juste ?

Le nom individu désigne les humains en tant qu'éléments d'un ensemble comme l'indique par exemple le titre Pour une sociologie de l'individu (et non de la personne) de J.-P. Kaufman (2002), ou encore cette phrase entendue à la radio « Chaque individu a sa bulle perso, un moment où il se vide la tête... », où éclate le contraste entre individu et personne.

Or on obtient *c'est la bourgeoisie qui est l'adversaire* (et non ??c'est l'adversaire qui est la bourgeoisie), et de même *il n'est ma conscience qui est ma babillarde* (et non ??c'est ma babillarde qui est ma conscience).

Une observation faite en 1.3. peut fournir un argument. On se souvient que dans les structures appositives de type le (mon) Nt, ce N2, les groupes ce N2 fonctionnaient comme des anaphores sur le GN support (ou, quoique plus rarement, comme des cataphores vers un apport subséquent).

Unutar zgrade donose se primjeri, koji mogu biti hiponimi u odnosu na dio ispred zgrade kao njihov hiperonim, što je vidljivo u sljedećim primjerima:

Présentant un ouvrage sur les approches modulaires, J.M. Adam (1999), pour illustrer cette problématique, rappelle la position de R. de Beaugrande qui écrit : « chaque sous-système d'un texte (par exemple, le lexique, la grammaire, les concepts, les étapes d'un plan, les actes de parole, et ainsi de suite) fonctionne en partie d'après ses propres principes internes et en partie selon des demandes ou des rétroactions des autres sous-systèmes » (1984, p. 356), et il ne semble guère possible, en effet, de s'en tenir à l'observation des régularités internes, surtout lorsqu'il est question d'analyse textuelle.

Bien que selon l'hypothèse de Lyons (1968) la localisation temporelle ne serait pas possible pour repérer des SN dits du premier ordre (i.e. les personnes, les animaux, les choses, les endroits), (...)

Zagrada može sadržati i dio koji se dodaje (pribrojiva) prethodnome tekstu:

Mais pour le reste, ces associations sont fort différentes du type un Nj, le N2, parce que, alors que dans celles-ci l'apport n'est pas nécessaire, ici le démonstratif initial ne se comprend (et ne se justifie) que par la présence du groupe apposé, « mes paroles », « l'appétit », « la pensée », sans quoi la description fournie, tout en imposant l'identification, ne donne pas les moyens de la construire.

Mais elle altère le principe généralement admis (et jusqu'ici vérifié dans les cas de 1.1 et de 1.2) selon lequel la structure appositive pourrait toujours être développée telle quelle par une phrase à verbe être.

L'article de Tynianov sur l'ode, n'ayant pas été traduit (ce qui est déjà en soi significatif), est resté totalement inconnu en France, alors qu'il est souvent cité par les théoriciens allemands ou anglo-saxons.

Bien qu'il n'ait cessé de s'opposer violemment aux Formalistes (et en particulier à Vinogradov), Bakhtine prolonge cette stylistique des genres ouverte par Chklovski et Tynianov, qu'il assimile (d'ailleurs à tort) à la linguistique « abstraite » de Saussure.

Force est de constater que, depuis les polémiques des années 20-50, la stylistique de la langue défendue par Bally a été complètement plantée par la stylistique individuelle, de sorte que (ou parce que) la notion de style collectif en vigueur dans les arts plastiques s'est effacée au profit de la « parole singulière » de l'auteur.